

# ФАРҲОД ВА ШИРИН

*БИСМИЛЛОҲИР РАҲМОНИР РАҲИМ*

*I*

Биҳамдик фатҳи абвоб ул-маони,  
Насиб эт кўнглума фатҳ ўлмак они'.

Кўзумга ул эшик қуфлин падида эт,  
Анинг фатҳига килкимни калида эт.

Очиб ул ганж қуфлин бу калидим,  
Насибим айла неки бор умидим.

Нечаким истасам нақду жавоҳир,  
Қаён боксам кўзумга айла зоҳир.

Терарга ҳар нафас кўпроқ ҳавас бер,  
Ҳавас бергач олурга дастрас бер.

Анга тегур қўлумниким йироқдур,  
Қўлумга сол аниким яхшироқдур.

Нима кўп олмоғимга монезь этма,  
Неча кўп олғонимга қонезь этма.

Бу маҳзан бирла кўнглумга ғино сол,  
Нечаким сочсам илгимга яно сол.

Дурафшонликка килким фош қилғил,  
Тилимни доғи гавҳарпош қилғил.

Бу дурларким кўзумни андин очтинг,  
Менинг илгим била оламга сочтинг,

Таманносин ҳазин кўнглумдин олма,  
Сочилғон бирла туфроғ ичра солма.

Буюрсанг сочмоғин мен бенавоға,  
Чиқор юз бенаво илгин ҳавоға.

Аюрғоч базл ила бу бенаводин,  
Навосизларға қормотқил ҳаводин.

Гадоларға дағи андин ато бер,  
Ғаниларға дағи они тутобер.

Шаҳ олса доғи қилсун тожи торак,  
Қул олса ҳам анга бўлсун муборак.

Анга ишқ аҳлини қил орзуманд,  
Анинг бирла аларни ҳам баруманд.

Дуррин қил кўзларига ҳар замон ёш  
Ва лекин лаълу ёқутини қон ёш.

Аларға ошкорову ниҳони,  
Кўз ичра ашқдек асратқил они.

Такаллум аҳлиға сармоя айла,  
Не дур назм этсалар пироя айла.

Замона дуржини андин тўло қил.  
Фалак жавфини андин имтило қил.

Ани синдурғон элни қил шикаста,  
Хужаста кўрган элга тут хужаста.

## II

*Бу шавқ достонининг «алиф»лари сарвқадлар бўйидек санубарваши  
ва «лом»лари бинафша зулфлар турраси янглиғ дилкаш эрконига боис феҳрастида Ҳақ отидин тугро  
ва дебочаси Қайюми Мутлақ сифоти  
била мутарро эрконининг баёни<sup>1</sup>.*

Бу рангин сафҳа, билким дард боғи,  
Аён ҳар лоласида ишқ доғи.

Таҳайюр ўти ҳар барги гул анда,  
Таҳассур дуди ҳар бир сунбул анда.

Қушининг нағмаси ҳижрон суруди,  
Оқар сув барча сели ашқ руди.

Шамолиға самуми ҳажр ҳамроҳ,  
Самуми ҳажр йўқким, шуълаи оҳ.

Бутуб гулбунларидин ғунчаи дард,  
Чиқиб ул ғунчалардин оташин вард –

Ки, бўлмиш бу балиятларға мансуб,  
Улус кўнглиға андин келди марғуб

Ки, бўлди сафҳасининг ибтидоси,  
Тазарруъ бирла ул Холиқ саноси

Ки, инсон кўнглин этти гулшани ишқ,  
Бу гулшаннинг ҳаримин махзани ишқ.

Не махзан, ҳар дури шамъи фароғи,  
Не дурр, не шамъ, дурри шабчароғи.

Ва лекин ҳусн ўтин айлаб жаҳонсўз,  
Буларни андин этти оламафрўз.

Демай ўт ониким, барқи дурахшон,  
Демай барқи дурахшон, меҳри рахшон.

Тулуъ этти чу ул рахшанда хуршид,  
Адам шомиға бўлди шамъи жовид.

Анинг нури чу партав қилди зохир,  
Бори заррот бўлдилар мазохир.

Қуёш маъшуқу ҳар зот ўлди ошиқ,  
Дема ҳар зот, заррот ўлди ошиқ.

Чу пайдо бўлди бу ахбобу маҳбуб,  
Жаҳон бозори ичра тушти ошуб.

Булар борини пайдо айлаган ишқ,  
Бирин ул бирга шайдо айлаган ишқ.

Недин ошиқни ўртар шайни маъшук,  
Чу ошиқ мунда келди айни маъшук.

Икиси балки айни ишқ, фафҳам!<sup>2</sup>  
Тугонди борча сўз, валлоҳу аълам!<sup>3</sup>

Ажаб суратки бир накқоши моҳир,  
Бўлур юз навъ сурат бирла зоҳир.

Ўзи накшу ўзи манқушу накқош,  
Киши бу сирни мендек қилмади фош.

Нетай асроридин девона бўлдум,  
Дедим, чун ҳушдин бегона бўлдум.

Навой, телбалиқни бартараф қил,  
Яна бир лаҳза сўз бошиға келгил.

Таолалло, не Ҳайю Қодири пок,  
Ки Ақли Қулл анга деб: «Мо арафнок»<sup>4</sup>.

Сифоти ақл шахсиға солиб печ,  
Чу зотин фикр этиб топиб ўзин ҳеч.

Қилиб чун барқ зотин мазҳари қул,  
Жаҳони ақл хошоки бўлуб қул.

Фано тўфони элтиб борин онинг,  
Жаҳонда қўймайин осорин онинг.

Шухуди ақл даркидин мубарро,  
Вужуди дарк шуъбидин муарро.

Нишони бенишонлиқдин йироқрок,  
Макони бемаконлиқдин кироқрок.

Азалдин беҳад ошиб ибтидоси,  
Абаддин асру тошиб интиҳоси.

Дамеким қаҳри ўти тутмай ором,  
Эриб кўк ўйлаким бир кўрғошун жом.

Гаҳеким илм дарёси топиб мавж,  
Ети қот ер туби қолиб тўқуз авж.

Қазо Фарҳоди<sup>5</sup> амри раҳнамунӣ,  
Забун оллинда гардун Бесутунӣ.

Етургонга бало тоғида бедод,  
Лақаб айлаб замона ичра Фарход.

Ани ғам тоғида овора айлаб,  
Қиёни тешасидин пора айлаб.

Неча бўлса Хито<sup>6</sup> мулкида хоқон,  
Солиб бийми анинг бағри аро қон.

Бадан мулкин қилиб алқисса маъмур,  
Вазири ақл Мулкороси<sup>7</sup> маъмур.

Кўнгул қасрига бўлғоч нақшпардоз,  
Қилибон коргоҳи Монувийсоз<sup>8</sup>.

Қилиб ҳикмат хирад Сукроти<sup>9</sup> қисми,  
Ясаб жон ганжиги пайкар тилисми.

Не маҳваш ҳусниғаким берди тазйин,  
Ани айлаб жаҳон аҳлига Ширин<sup>10</sup>.

Чу айлаб ғамзаси жонларга торож,  
Қилиб васлига Хусравларни<sup>11</sup> муҳтож.

Шафақ Гулгунига хуршед этиб ранг,  
Яна жул чархи атлас, Қаҳқашон танг.

Кеча Шабдезин<sup>12</sup> айлаб тангбаста,  
Янги ойдин қилиб сатлига даста.

Қадар Шопурин<sup>13</sup> анжумдин садафкор,  
Анга чарху шафақ шингарфу зангор.

Ажал Шеруяси<sup>14</sup> тиғин қилиб тез,  
Қатили юз туман андоқки Парвез.

Никисойи<sup>15</sup> замонга чун бериб соз,  
Замона аҳлин айлаб айшпардоз.

Чу тортиб Зухра<sup>16</sup> лаҳни Борбадни<sup>17</sup>,  
Олиб Баҳромвашлардин<sup>18</sup> хирадни.

Ўқуш Фарходу Ширин айласанг жам  
Шабистонида бир парвонау шамъ,

Ва гар минг Бесутундек<sup>19</sup> қилсанг идрок,  
Йўлида бир кесак, бал бир овуч хок.

Солиб чун қаҳр истиғноси партав,  
Келиб кам зарралардин доғи Хусрав.

Неким лутфи насими бирла мавжуд,  
Бўлуб қаҳри шарори бирла нобуд.

Агар мавжуду маъдум ўлса олам,  
Анга ижоду эъдоми мусаллам.

### III

*Муножот<sup>1</sup> инсоннинг адам ниҳонхонасидин вужуд қошонасига  
келмакда адами ихтиёридин нишона демак ва вужуд шохроҳидин  
адам хобгоҳига бормоқда вужуд изтироридин фасона айтмоқ  
ва гуноҳ қилурда бегуноҳлигин девонавор даъво қилмоқ  
ва девона занжирин соғингондек бу девоналиг дафъин  
шаръ силсиласи била рафъи қулли қилиб жунун*

*узри учун аҳли ҳуш силсиласига тортилмоқ.*

Илоҳий, андаким йўк эрди будум,  
Адам уйқусида эрди вужудум.

Не руҳум гулшанидин дард пайдо,  
Не жисмим туфроғидин гард пайдо.

Вужудимда аносир банд топмай,  
Таним ичра сўнғак пайванд топмай.

Ўтумда йўк тириклик меҳри тоби,  
Суюм йўқлук биёбони сароби.

Бўлунмай туфроғим гарди фанодин,  
Насиме йўк вужудумда ҳаводин.

Не тан, не танда бош, не бош аро кўз,  
Не юз, не юзда лаб, не лаб аро сўз.

Не жону анда не юз дарди жонсўз,  
Не кўнгул, не анга минг неши дилдўз.

Нечукким йўк кўнгул йўк ғамдин озод,  
Бўлуб йўк жон доғи йўк қайғудин шод.

Вужуд ичра йўк олойиш аларға,  
Адам қунжида осойиш аларға.

Борин ул уйқудин уйғоттинг охир,  
Йиғибон бир-бирига қоттинг охир.

Бу йўқларға йўк эрди расму рое,  
Не имкон худким ўлғай муддаое.

Борисин бир-бирига банд қилдинг,  
Ўқуш ҳикмат била пайванд қилдинг.

Ўзунг сурдунг рақам топкоч бу нома,  
Шақий ёхуд саид эрконга хома.

Насиб эттинг ани қилғонда жонлик,  
Туман минг ажз бирла нотавонлик.

Раҳм ичра ғизо ҳам улки маълум,  
Ҳавойи дилкушо ҳам улки маълум.

Бу зиндондинки жисмин ранжа айлаб,  
Чиқординг юз туман ишканжа айлаб.

Қилиб ҳиссу қуводин они маънос,  
Ҳам эттинг маҳд зиндонида маҳбус.

Этиб беш-олти қатра сутга муҳтож,  
Ул ўлса тўқ, агар ул бўлмаса оч.

Оч ўлса йўк тили истарга маъкул,  
Бўлуб ўз холиға йиғларға машғул.

Тўк ўлғач дафъиға йўк акли ёри,  
Не ул қувватки бўлғай ихтиёри.

Иши Мажнун киби банд ичра топок,  
Агар доя юмай жисмини – нопок.

Не манъи нола ғавғосиға онинг,  
Не сатри аврат аъзосиға онинг.

Неча йил ранжу меҳнат сондин ортук,  
Не дейким, ҳар не десам ондин ортук.

Бу санъатлар қилиб оламға соттинг  
Ким, они одами хайлиға қоттинг.

Бу ерга тегруким бўлди шумори,  
Анга йўк эрди ҳеч иш ихтиёри.

Бу ҳолат ичра тутмай они маъзур,  
Яна қилдинг неча амрингға маъмур.

Бу ишдур турфаким эгрию гар рост,  
Қўя олмас қадам бўлмай санга хост,

Ки гар эгрию гар рост килки тақдир,  
Азалда айламиш оллиға таҳрир.

Санга ул котиб илгида қаламдек,  
Қалам нўғи аро балким рақамдек.

Рақам чекмакка котиб йўнса хома,  
Ўшул дамким қилур таҳрири нома.

Шуури борму илгида қаламнинг,  
Ва ё ул хома нўғида рақамнинг.

Гар ул таҳрир хатдур, гар нуқатдур,  
Билур котибки туздур ё ғалатдур.

Шуури йўқлуғи басдур гувоҳи,  
Ки бу ишда қаламнинг йўқ гуноҳи.

Анга бас йўқ эди бу бенаволиғ,  
Қаламдек сарнигунлук юз қаролиғ,

Ки ҳар қилғонға ҳужжат ҳам тутарсен,  
Бу ҳужжат ичра диққат ҳам тутарсен.

Берурсен гоҳ анга дўзах била бим,  
Қилурсен гоҳ жисмин ўтқа таслим.

Бу сўзни тутмасанг, ё Раб, мусаллам,  
Яна бор турфарок мундин сўзум ҳам.

Азал субҳида малҳузунгни келтур!  
Ароға «Лавҳи маҳфуз»унгни келтур!

Не қилғон иш гар эрмас анда мактуб,  
Неким қилсанг эрур адлингға маҳсуб.

Ва гар ул лавҳ уза бўлса муҳаррар,  
Азал таксимидин бўлди муқаррар.

Не дерсен бас бу жамъи бенавоға!  
Гуноҳе қилмайин қолгон балоға!

Навой, хомадек тортиб узун тил,  
Не дерсен, охир ўз ҳаддингни билгил!

Даме йўқ ёва айтурдин қароринг,  
Жунун илгингдин олмиш ихтиёринг.

Жунун занжириға побаст сенму?  
Агар мажнун эмассен, маст сенму?

Неча девоналиғ Фарҳод янглиғ,  
Чекиб тил тешаи пўлод янглиғ.

Қаро тилни демакдин бир замон чек,  
Десангким бормағай бошинг қаламтек.

Қалам сурма бу навъ афсоналарға,  
Агарчи йўқ қалам девоналарға.

Жунундин сўзга бир дам бўлмай огоҳ,  
Гар ортуқ сўз дедим: астағфируллоҳ.

Илоҳий, боқмағил мажнунлуғумға,  
Карамдин чора қил маҳзунлуғумға.

Юзум сарғортибон номам қароси,  
Қарортиб номани хомам қароси.

Иноят айнидин хомам сари бок,  
Қизил айла юзум, номамни ҳам оқ.

Юзум лутфунг суйидин тоза қилғил,  
Сўзум кўсин баланд овоза қилғил.

Майи нутқум тарабхез айла, ё Раб,  
Найи қилким шакаррез айла, ё Раб.

Кетур илгимга доғи жоми тавфик,  
Етур кўнглумга доғи роҳи таҳқиқ.

Сўзум роҳин қилиб равшан сафодин,  
Шафоат жоми еткур Мустафодин<sup>2</sup>.

#### IV

*Ул қуёш руҳсори васфидаким, тун киби гису қуёшига соя солди  
ва «Ваш шамс» била «Вал лайл»<sup>1</sup> сурасини анинг юз қуёши била  
зулфи тунига ўхшатишгонидин ҳар бири бир бийиқ поя олди,  
агарчи ул қуёшқа соя йўқ эрди ва ул кечага манзил қуёш  
устиди-ўқ эрди. «Ва саллаллоҳу ало шамси жамолиҳи  
ва зилли камолиҳи»<sup>2</sup>.*

Муҳаммад «кофу», «нун»ға<sup>3</sup> қурратул-айн<sup>4</sup>,  
Туфайли кавн ўлуб, йўқ-йўқки, кавнайн<sup>5</sup>.

Нубувват кишварининг тахтири,  
Рисолат тахтининг соҳиб сарири.

Саририга тўқуз афлок ўлуб фарш,  
Тўқуз афлокни кўйғил, дегил Арш<sup>6</sup>.

Солиб ҳам Аршу ҳам Курсийга<sup>7</sup> соя,  
Бўлуб Курсий анинг тахтига поя.

Дема соя, дегилким зилли раъфат,  
Не зиллу қайси раъфат, нури раҳмат.

Чу ул Ҳақ зилли бўлмоқ поя топти,  
Қачон соя, ўзига соя топти.

Юзи гисуни чун пироя айлаб,  
Ул оқшом кун юзига соя айлаб.

Аёгин ўпгали гар тушти гису,  
Бўлур доим чароғ ости қаронғу.

Муанбар зулфидек кам соя бўлғай,  
Ки ул хуршедға ҳамсоя бўлғай.

Гул узра сунбули очмоқ ажабдур,  
Қуёшқа соя чирмошмоқ ажабдур.

Чу айлаб ҳалкалар ул зулф пайдо,  
Бўлуб меҳр узра кавкаблар хувайдо.

Ваё ул Мусҳаф<sup>8</sup> узра килки тақдир,  
Қилиб арш ўрнига анжумни таҳрир.

Эмас меҳр узра кавкаб – кил тааммул,  
Юзи гулзори очмиш ҳар тараф гул.

Бўлуб рухсориға ҳар сори гуллар,  
Желилик барча гарданбаства қуллар.

Демон гул бандасидур бўйни боғлиғ,  
Гадоедур тўни ҳар ён ямоғлиғ.

Қучоқ бирла тикан басдур камоҳи,  
Гадолик таврида онинг гувоҳи.

Қади ҳам бўлди гўё бу миҳандин,  
Тўни йиртуғлари ҳам бу тикандин.

Тикан бўлмоқта аъдосига хунрез,  
Қилиб Батҳода<sup>9</sup> нўгин хомадек тез.

Гар илги хома сори қилмайин майл,  
Қўюб хаттиға бошин юз туман хайл.

Неча чоки гирибон килди хома,  
Тўкуб ашкини афғон килди хома.

Очиб оғзин қилай деб дастбўси,  
Муяссар бўлмайин бу орзуси.



Чу бу давлатқа бўлмай комрон ул,  
Қаро оғриққа бўлди нотавон ул.

Дема нолеки сиҳхат топмайин ҳеч,  
Тушубтур риштаи жониға юз печ.

Эмас тирноғи узра хома гар шакк,  
Бўлуб бармоғи нўгидан қамар шакк.

Илик тиғинки тортиб фил-ишора,  
Қамар қолқонин айлаб икки пора.

Бўлуб курси маҳи тобонни икки,  
Киши андоқки бўлғай нонни икки.

Қилиб чун рўза кўнглин нонға мойил,  
Ики бўлғач топиб ком икки сойил.

Емак комини кўнглидин йўқ айлаб,  
Малакдек зикр ила кўнглин тўқ айлаб.

Кавокиб ойиға девона онинг,  
Малойик шамъиға парвона онинг.

Мунга девоналиғ солиб таку тоз,  
Анга парвоналиғ ҳар сори парвоз.

Чу шаръи шории хаттин қилиб фош,  
Аёқ андин чиқорғон топмайин бош.

Бу хатдан тош ангаким пўя этмак,  
Югурмак бирла йўқ манзилға етмак.

Қўяр ассор уйи чун эгри гомин,  
Йўл этмас қатъ тез айлаб хиромин.

Йўлида эгрилар ассор уйидек,  
Яраб ўлтурғали парвор уйидек.

Бу шорий бирла топқон йўл яроқи,  
Етиб манзилға андоқким Буроқи.

## V

*Ул шаҳсувор васфидаким, қаронгу тунда тийра хокдондин  
Буроқи барқваши узра чиққони «Миназ-зулумоти илан-нур»дин<sup>1</sup>  
мухбир эрди, балки ул роқибнинг пок зоти остидаги пок оти, била  
«нурун ало нур»<sup>2</sup> дин хабар берди ва бу нурлар малакут шабистонини мунаввар ва малак бўстонини  
рашики сипехри ахзар қилди.*

Ул ақшомким, юзига луъбати Чин,  
Ешиб марғула ёйди зулфи мушкин.

Насим ул мушк исин бутротти ҳар ён,  
Ҳаво раънолариға сотти ҳар ён.

Ёшунди мушк ичинда Чин ғазоли,  
Дема Чинким, фалак заррин ғазоли.

Қаю заррин ғазола, турки чин де,  
Қаро туфроққа киргон маҳжабин де.

Қуёш сўги иши киргач ароға,  
Фалак луъбатлари кирди қароға.

Не сўгу не қаро, иқбол шоми,  
Жаҳоннинг асру фаррухфол шоми,

Бўлуб ҳар шабнами Ноҳид<sup>3</sup> янглиғ,  
Ёруб ҳар ахтари хуршид янглиғ.

Ёруғлуқ мунча йўқ анжумға мақдур,  
Очиб рухсори шамъин юз туман хур.

Бу ақшом ул чароғи оламафрўз,  
Ичинда васл шамъи ўтидин сўз.

Солиб бир гўшага партав ниҳони  
Ким, айлаб мизбонлиғ уммаҳоний

Ки, етти ул бариди ҳомили роз,  
Қўлинда бир Буроқи барқпарвоз.

Бири пайки назардин тездавроқ,  
Бири рахши гумондин гармравроқ.

Етишгач пайк шарҳи хол қилди,  
Ҳақ истидъосини ирсол қилди:

«Ки етсун олам аҳлидин ниҳони,  
Муҳиб сарвактиға маҳбуби жони».

Бу сўз маҳбуб эшитгач лол бўлди,  
Навиди васлдин беҳол бўлди.

Қўпуб от узра андоқ секриди бот  
Ки, ҳайрон қолдилар ҳам пайку, ҳам от.

Ҳам аввал ҳамла рахши барқхўдин,  
Ўтуб туфроқу элу ўту судин.

Қамарға чун хироми тавсан айлаб,  
Юзи хуршеди они равшан айлаб.

Аторуд<sup>4</sup> бодпойидин бўлуб шод,  
Бериб авроқу ажзосини барбод.

Етургач Зухрага давлат рикоби,  
Дафин йиртиб қудуми эҳтисоби.

Қуёшқа чун суруб гардун хиромин,  
Уётдин ер қуйи айлаб мақомин.

Чопиб Баҳромға рахшин чу яқсар,  
Бўлуб ул наҳси ағар Саъди Акбар.  
Тушуб чун Муштарий<sup>5</sup> сори мурури,  
Қуёшни ёшуруб ҳар ламъа нури.

Қолиб еттинчи кўрғон посбони,  
Ўтуб чобуксувори осмоний.

Кириб чун секкизинчи торам ичра,  
Тоғиб ҳар дам ўзин бир олам ичра.

Ҳамал монграб кўюб Савр олида бош  
Ки, бўлсак иккимиз қурбон санга кош.

Тараб айлаб дамо-дам икки пайкар,  
Қўярға оллида бошин мукаррар.

Тоғиб қувватлиғ андоқ неча Харчанг  
Ки, тортиб панжасидин шери нар чанг.

Тутуб маҳсули хирзин хўша хирман,  
Чаёнға Каффанинг остида маскан.

Ўзин қошиға чун қурбон қилиб ё,  
Қилиб Жадй анга шоҳу пай муҳайё.

Дема Далв ичра сувким, кавсари роҳ,  
Тоғиб Ҳут ўзни ул баҳр ичра тимсоҳ.

Булардин чун бийик тортиб амори,  
Савобит дурларин айлаб нисори.

Алардин юкорирок чун қилиб майл,  
Ўпуб йўлин малойик юз туман хайл.

Қанот бирла йўли гардин қилиб пок,  
Бу елдин қолмайин ул йўлда хошок.

Бериб чун Аршқа зоти тафохур,  
Бўлуб Арш афсар, ул афсар уза дур.

Чу Курси тўридин пироя тоғиб,  
Бийик Лавҳу Қаламдек поя ториб.

Юкорроқ кўргузуб чун раҳши новард,  
Чикориб ломакон майдонидин гард.

Тушуб андин бийик чун иттифоқи,  
Бориб андоқки тебранмай Буроқи.

Самандин ташлагач ул маънавий ганж,  
Самандидек тутуб пайкин доғи ранж.

Қувониб пойбўси бирла Рафраф<sup>6</sup>,  
Малойик ер ўпуб оллида саф-саф.

Этак силкиб, аёқ тортиб боридин,  
Кўюб юз бенишонлик ҳар соридин.

Этак енгдин илик тортиб аёқ ҳам,  
Аёқ бирла илик бориб қироқ ҳам.

Танидин тўрт гавҳар нақши бориб,  
Бўйи олти жихат тўнин чикориб.